

MEDYA OKUR YAZARLIĞI EĞİTİMİNE YÖNELİK TÜRKÇE YAYINLAR: BİR BİBLİYOGRAFYA DENEMESİ

Adnan ALTUN¹

ÖZET

Medya okuryazarlığı eğitimi alanı, ülkemizde 2000’li yıllardan sonra akademik ilginin giderek arttığı bir disiplin olmuştur. Günümüze kadar devam eden bu sürece bakıldığında medya okuryazarlığı eğitimine yönelik Türkiye’de dikkate değer bir birikimin olduğu gözlenmiştir. Bu çalışmada konuyla ilgilenen araştırmacılara yol gösterici olması ve derli toplu bir bibliyografya sunulması amaçlanmıştır. Araştırmada doğrudan medya okuryazarlığı ile ilgili olan çalışmalara yer verilmiştir. Sonuçta medya okuryazarlığı eğitimi ile ilgili olduğu düşünülen 233 çalışmanın tam künyesine yer verilmiş, ayrıca yıl, yayın türü ve içerik açısından analiz edilerek Türkiye’de medya okuryazarlığı eğitimi çalışmalarının genel bir fotoğrafi ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Medya okuryazarlığı, medya okuryazarlığı eğitimi, bibliyografya, Türkiye.

TURKISH PUBLICATIONS INTO MEDIA LITERACY EDUCATION: AN ESSAY OF BIBLIOGRAPHY

ABSTRACT

The interest in media literacy in Turkey has steadily increased after the 2000s. A significant accumulation was seen when considering the movement of media literacy education in Turkey. The purpose of this study is to provide a bibliography for beginners in the study of the media literacy education in Turkey. The bibliography included researches directly related to media literacy and media literacy education. As a result, they were included 233 researches thought to be related to media literacy education in this study. In addition, an overview of media literacy education efforts in Turkey is given as analyzed in terms of year, type and content.

Keywords: Media literacy, media literacy education, bibliography, Turkey.

GİRİŞ

Yeni bir konuda çalışmaya başlayanların yaptıkları ilk iş ilgili çalışmaları araştırmak ve okumaktır. Bu çaba hem konunun bütüncül olarak görülmesine hem de tekrarlardan kaçınarak özgün çalışmaların yapılmasına yardımcı olmaktadır. Medya okuryazarlığı eğitimi için de bu durum geçerlidir. Medya okuryazarlığı eğitimine yönelik ilginin Türkiye’de 2000’li yılların ortalarında ortaya çıktığı görülmektedir. Söz konusu tarihten sonra da ilginin büyüyerek devam ettiği görülmüş ve konuyla ilgili çalışmaların bir envanterinin hazırlanması gerekliliği belirmiştir. Bilindiği kadarıyla şu ana kadar Türkiye’de medya okuryazarlığı eğitimi alanındaki yayınları topluca veren bir bibliyografya bulunmamaktadır. Bu amaçla Türkçe yayımlanan kitapların, kitap bölümlerinin, yüksek lisans ve doktora tezlerinin, bilimsel projelerin, periyodik akademik yayınlardaki (dergiler) makalelerin ve çeşitli dokümanların (rapor, belge, bildirge vb.) tam künyelerine yer vermeye çalışılmıştır. Çalışmanın amacı, medya okuryazarlığı eğitimi alanında çalışanlara bir bibliyografya sunmaktır.

Medya Okuryazarlığı

Okuryazarlık sadece alfabe vasıtasıyla anlamın yazılabilmesi ve okunabilmesi olarak ifade edilemeyecek geniş bir kavramdır, özellikle de günümüzde. “Artık var olmayan yıldızların haritasını ‘okuyan’ bir gökbilimci; bir evin yapılacağı yeri kötü ruhlarla karşı korumak için ‘okuyan’ Japon mimar; ormanda hayvanların izlerini ‘okuyan’ zoolog; kazanacak kâğıdı oynamadan önce ortağının hareketlerini ‘okuyan’ kâğıt oyuncusu; koreografin notlarını ‘okuyan’ dansçı ve dansçının sahnedeki hareketlerini ‘okuyan’ izleyici; örülmekte olan bir halının karmaşık desenini

‘okuyan’ dokumacı; sayfanın üstünde birleştirilmiş birden çok nota dizinini ‘okuyan’ org sanatçısı; bebeğin yüzünde neşe, şaşkınlık ya da korkunun belirtilerini ‘okuyan’ ana baba...” Bu örneklerin her biri okuryazarlık kavramının sınırları konusunda ipucu vermektedir. İnsanoğlunun anlamak veya anlatmak için meşgul olduğu her şey okuryazarlıkla ilgilidir aslında. Günümüzde teknoloji, medya aracılığıyla anlamı aktaran ve alan insanoğlu, bu ortamlarda okumaya ve yazmaya devam etmektedir.

Medyanın diliyle okuyup yazabilme becerisi olarak tanımlayabileceğimiz medya okuryazarlığı alan yazında çoğunlukla “medya okuryazarlığı, çeşitli biçimlerde mesajlara erişme, analiz etme, değerlendirme ve mesajı iletme becerisi” (Aufderheide, 1993) olarak tanımlanmaktadır. Okuryazarlık ile karşılaştırılacak olursa erişim, analiz ve değerlendirme becerileri bir nevi okuma; üretim becerisi de ise yazma olarak nitelendirilebilir. Bu becerinin geliştirilmesine yönelik ebeveyn eğitimi, öğretmen eğitimi, formal eğitim, yetişkin eğitimi vb. boyutlarıyla yapılan çalışmalar da medya okuryazarlığı eğitimi olarak adlandırılmaktadır.

Türkiye’de Medya Okuryazarlığı

Türkiye’de medya okuryazarlığı çalışmalarının RTÜK’ün 22 Eylül 2004 tarihli toplantısında gündeme gelmesi ve medya okuryazarlığı dersinin ders programlarına eklenmesi için Milli Eğitim Bakanlığı ile resmi temasa geçilmesi ile başladığı ileri sürülebilir (Şiddeti Önleme Platformu, 2004). Bu girişimin sonucunda 22 Ağustos 2006 tarihinde Radyo ve Televizyon Üst Kurulu ile Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu arasında “Öğretim Kurumlarına Medya Okuryazarlığı Dersi

¹Yrd. Doç.Dr., Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, aaltun@ibu.edu.tr

Konulmasına Dair İşbirliği Protokolü” imzalanmıştır. “İlköğretim Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı” da 31 Ağustos 2006 tarihinde MEB Talim ve Terbiye Kurulu’nda görüşülerek kabul edilmiştir. İlköğretimde 6, 7 veya 8. sınıfta haftada bir saat ve seçmeli olarak verilen bu ders 2012 yılında yapılan değişiklikle ilköğretim 7 veya 8. sınıfta haftada 2 saat ve seçmeli olarak verilmeye devam etmiştir.

RTÜK tarafından yapılan araştırmalar medya okuryazarlığı dersinin verimli yürütülemediği sonucu ortaya koyması üzerine 2013 yılında öğretim programı ve ders kitabını yenilmek üzere çalışma başlatılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda öncelikle öğretim programı yenilenmiş ve 11.12.2013 tarihinde “Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı” adıyla Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından kabul edilmiştir. 2014-2015 eğitim ve öğretim yılından itibaren uygulamaya konulacak olan öğretim programı için ders kitabı kullanılmaması, bunu yerine öğretim materyali kullanılması kararı alınmıştır. Öğretim materyalinin hazırlanmasına ve çevrimiçi ortamda öğretmen eğitiminin gerçekleştirilmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir.

RTÜK’ün 2012 tarihli Medya Okuryazarlığı Çalıştayı Sonuç Bildirgesi’nde de ifade edildiği gibi Türkiye’de ilerleyen yıllarda medya okuryazarlığı eğitiminin “Okul öncesinden itibaren bütün eğitim kademelerinde (ilkokul, ortaokul ve lise) ilgili derslerin öğretim programlarıyla ilişkilendirilerek” verileceği öngörülmektedir. Bu perspektiften medya okuryazarlığının sadece Sınıf, Türkçe ve Sosyal öğretmenlerinin değil, farklı kademe ve branşlardaki öğretmenlerin de eğitim süreçlerine dâhil olabileceği ileri sürülebilir.

Medya okuryazarlığına yönelik gün geçtikçe artan bu ilgi, Türkçe alan yazındaki çalışmaların sayısındaki artışta da görülmektedir. Bu çalışmanın konuya ilgi duyan araştırmacılara Türkçe alan yazına ulaşma açısından kolaylık sağlayacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Çalışmanın içeriğini oluşturan yayınları belirlemek için tarama yöntemi kullanılmıştır. Çalışmaya konu eserlerin belirlenmesinde “medya okuryazarlığı, medya eğitimi, medya pedagojisi ve medya yetkinliği” kavramları esas alınmış ve “medya okuryazarlığı eğitimi” olarak adlandırdığımız alan eğitimiyle ilgili olan çalışmalar ele alınmıştır. Alan eğitime yönelik olduğu için “medyanın etkileri”, “çocukların medya kullanımı”, “medya ve çocuk”, “medya ve sağlık”, “medya ve şiddet” ile “medya ve bilinçli tüketicilik” gibi başlıklara çalışmanın kapsam sınırlılığı nedeniyle yer verilmemiştir. Bir tema olarak bakıldığında bu konuların bibliyografyadan ziyade “meta-analiz” çalışmalarına konu olması ve Türkiye’deki mevcut durumun ortaya konulabilmesi daha faydalı olacaktır. Ayrıca çalışmaların Türkçe olmasına ya da Türkçeye tercüme edilmiş olmasına dikkat edilmiştir.

Çalışmada sadece makaleler ile sınırlı kalmamış, kitap ve kitap bölümleri başta olmak üzere farklı akademik çalışmalara da yer verilmiştir. Bunun dışında özellikle, çok yazarlı kitap, bildiri kitabı ve çeşitli raporların sadece medya okuryazarlığı ile ilgili bölümlerine yer verilmiş, dolaylı olanlar ise kapsam dışında bırakılmıştır. Örneğin I. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı’nda yer alan çalışmaların hemen hepsi medya okuryazarlığı eğitimi ile ilişkilendirilebilir ancak doğrudan ilgili olanlara yer verilmiştir. Bu nedenle konuyla ilgilenecek

araştırmacıların bu tür yayınların içeriğini detaylı olarak incelemeleri önerilmektedir.

Verilerin elde edilmesinde yazarların “medya okuryazarlığı eğitimi” ile ilgili olarak çalışmaya başladığı 2004 yılından bugüne arşivledikleri çalışmalardan istifade edilmiştir. Bunun dışında İnternet ortamında “YÖK Ulusal Tez Merkezi, ULAKBİM, Milli Kütüphane ve Google Akademik” gibi veri tabanları taranmıştır. Ayrıca elde edilen yayınların kaynakçaları gözden geçirilerek, periyodik basılı yayınlar taranarak ve alanda pek çok yayın sahibi olan akademisyenlere e-posta aracılığı ile ulaşılarak çalışmanın kapsam geçerliliği olabildiğince artırılmaya çalışılmıştır. Bununla birlikte alan eğitime yönelik olduğu için “medyanın etkileri”, “çocukların medya kullanımı”, “medya ve çocuk”, “medya ve sağlık”, “medya ve şiddet” ile “medya ve bilinçli tüketici” gibi başlıklara çalışmanın kapsam sınırlılığı nedeniyle yer verilmemiştir. Sonuç olarak bu çalışmanın içeriği 233 yayından oluşmuştur. Yapılan bunca çabaya rağmen gözden kaçan çalışmaların olabileceğini kabul etmek gerekir. Bu eksikliklerin giderilmesi ve bu çabanın güncellenmesi görevi sonraki çalışmalara düşmektedir.

BULGULAR

(Medya Okuryazarlığı Bibliyografyası)

Türkiye’de medya okuryazarlığı eğitime yönelik yapılan yayınlar incelenmiş ve bu inceleme sonucunda aşağıdaki 233 çalışmaya ulaşılmıştır:

- (1) Akbulut, H., Akça Baştürk, E. ve Vural, R. A. (2011). Katılımcı yurttaşlığın bir aracı olarak medya okuryazarlığı: Kocaeli’nde yurttaşlık kavrayışı açısından kadınların televizyon izleme pratikleri üzerine bir araştırma ve bir eleştirel medya okuryazarlığı eğitimi model önerisi. TÜBİTAK SOBAG Proje 109K034, 2011: 1-110
- (2) Akıncı, N. (2008). Çocuk ve Medya. Türkiye Klinikleri Pediatrik Bilimler Dergisi, 4(6), s. 72-75.
- (3) Akkor Gül, A. (2013). Avrupa Birliği’nde Medya Okuryazarlığı: Düzenleme ve Çalışmalarda Gözlemlenen Eğilimler. AJIT: Online Academic Journal of Information Technology. 2013 Winter/Kış – Cilt/Vol: 4 □ Sayı/Num: 11, s. 15-33.
- (4) Akşit, F. ve Dönmez, B. (2011). İlköğretim Öğrencilerinin Medyayı Kullanmaya Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi. Erciyes İletişim, 2 (1).
- (5) Aktaş, C. (2008). İlköğretim Okullarında Medya Okuryazarlığı Öğretimi. 4. Uluslararası Çocuk ve İletişim Kongresi & 4. Uluslararası Çocuk Filmleri Festivali ve Kongresi “Risk Altındaki Çocuklar” içinde (Cilt 1, 217-226). İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- (6) Aktı, S. (2011). İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin medya okuryazarlığı ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi. Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- (7) Alagözlü, Ç. (2012). Türkiye’de ve Avrupa Birliği Ülkelerinde Medya Okuryazarlığı. Ankara: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Başkanlığı Uzmanlık Tezi.
- (8) Alagözlü, Ç. (2013). Türkiye’de ve Avrupa Birliği Ülkelerinde Medya Okuryazarlığı (Örnek İncelemeler). İstanbul: Pelikan Yayıncılık.
- (9) Algan, E. (2007). “Medya Okuryazarlığı Alanında Teorik Ve Pratik Yaklaşımlar”. N. Türkoğlu, & M. C. Şimşek içinde, Medya okuryazarlığı. İstanbul : Kalemus

- (10) Allen, M. G. ve Lee, R. S. H. (2012). Medya Eğitimi Bir Gözden Geçirme Zamanı (Çev. İ. E. Bilici). Erciyes İletişim, Ocak 2012, s. 76-82.
- (11) Altun, A. (2002). 'E-Okuryazarlık', Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 23-25 Mayıs 2002.
- (12) Altun, A. (2005). Gelişen Teknolojiler ve Yeni Okuryazarlıklar. Ankara: Anı Yayıncılık.
- (13) Altun, A. (2007). "Medya Okuryazarlığı Eğitimi: Önemi ve İhtiyaçları". N. Türkoğlu, & M. C. Şimşek içinde, Medya Okuryazarlığı. İstanbul: Kalemus.
- (14) Altun, A. (2008a). Medya Okuryazarlığı. Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, Sayı 103, s. 27-34, Ankara.
- (15) Altun, A. (2008b). Türkiye'de Medya Okuryazarlığı. İlköğretmen Eğitimci Dergisi, Sayı 16, s. 30-34, Ankara.
- (16) Altun, A. (2009a). Eğitim Bilim Açısından Seçmeli Medya Okuryazarlığı Ders Programına Eleştirel Bir Bakış. Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 10, Sayı 3, Aralık 2009, s.97-109, Kırşehir.
- (17) Altun, A. (2009b). Medyadaki Kalıp yargıların (Stereotiplerin) Üstesinden Gelmek İçin Medya Okuryazarlığı. Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, sayı 111, s.20-34, Ankara.
- (18) Altun, A. (2009c). 21. Yüzyıl Vatandaşlığı İçin Gerekli Bir Beceri Olarak Medya Okuryazarlığı: UNESCO, AB ve Türkiye Örnekleri. I. Uluslararası Avrupa Birliği, Demokrasi, Vatandaşlık ve Vatandaşlık Eğitimi Sempozyumu, Uşak.
- (19) Altun, A. (2010a). Medya Okuryazarlığının Sosyal Bilgiler Programlarıyla İlişkilendirilmesi ve Öğretimi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- (20) Altun, A. (2010b). Kanada'daki Medya Okuryazarlığı Eğitimi Üzerine Bir Değerlendirme. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 10, Sayı 2, s. 41-57, Bolu.
- (21) Altun, A. (2010c). "Sosyal Bilgiler Derslerinde Bir Medya Okuryazarlığı Eğitimi Uygulaması: Propaganda Farkındalığı Geliştirme" Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-II (Ed. Refik Turan, Ali Murat Sümbül ve Hakan Akdağ). Pegem Akademi, Ankara.
- (22) Altun, A. (2011a). UNESCO'nun Medya Okuryazarlığı Eğitimi Faaliyetleri (1977-2009). Milli Eğitim Dergisi, Sayı 191 Yaz, s. 86-107, Ankara.
- (23) Altun, A. (2011b). Tavsiye Kararları Çerçevesinde Avrupa Birliği'nin Medya Okuryazarlığı Eğitimi Vizyonu. Yüzyüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi. Aralık 2011, Cilt: VIII, Sayı: I, 58-86, Van.
- (24) Altun, A. (2012a). Kanada'daki Sosyal Bilgiler Programlarında Medya Okuryazarlığı Eğitimi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, yıl 2012 sayı 1, Tokat.
- (25) Altun, A. (2012b). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Medyadaki Tarih Yapımlarına İlişkin Görüşleri, 2. Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumu, Karadeniz Teknik Üniversitesi, 14-16 Haziran 2012, Trabzon.
- (26) Altun, A. ve Çakmak, E. (2012). Medya Okuryazarlığı ve Öğretmen Eğitimi: Medya Okuryazarlığı Dersini Kim Öğretmeli? 21. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi. Marmara Üniversitesi, 12-14 Eylül 2012, İstanbul.
- (27) Altun, A. ve Çakmak, E. (2013). İlköğretim Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında Medya Okuryazarlığı Eğitimi. Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Nisan 2013, 4(1): 237-254.
- (28) Altun, A. (2013a). Sosyal Katılım Platformu Olarak "Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Web Siteleri", Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu II (USBES II), 26-28 Nisan 2013 Aksaray.
- (29) Altun, A. (2013b). "Medya Okuryazarlığı" Sosyal Bilgiler İçin Çoklu Okuryazarlıklar (Ed. Ebru Gençtürk ve Kadir Karatekin). Pegem Akademi, Ankara.
- (30) Altun, A. (2013c). "Okul Öncesi, İlkokul Ve Ortaokul Öğretmenlerinin Görüşleri: Medya Okuryazarlığı Derslerle Nasıl İlişkilendirilebilir?" H. Yavuzer ve M. R. Şirin içinde, I. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı (Cilt 1). İstanbul: Çocuk Vakfı Yay. 104, s. 59-82.
- (31) Altun, A. (2014a). "Sosyal Bilgiler Dersleri İçin Bir Medya Okuryazarlığı Konusu: Bilginin Güvenilirliği" Sosyal Bilgiler Öğretimi Kılavuzu (Ed. Dursun Dilek). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- (32) Altun, A. (2014b). Yeni Medya Okuryazarlığı Programı Neler Getirdi? Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu III (USBES III), 28-30 Nisan 2014 Ankara: Gazi Üniversitesi.
- (33) Alver, F. (2006). Medya Yetkinliğinin Kuramsal Temelleri, Kocaeli Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi, No:7, 9-26, Kocaeli.
- (34) Apak, Ö. (2008). Türkiye, Finlandiya ve İrlanda İlköğretim Programlarının Medya Okuryazarlığı Eğitimi Açısından İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- (35) Arslan, M. S.; Genç, E.; Kaya, N. ve Azer, H. (2011). Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretmen Kılavuz Kitabı. Ankara: MEB Yayınları. URL: www.medyakuryazarligi.org.tr/documents/0kilavuzkitap.pdf.
- (36) Aslan, H. (2009). "Medya Okuryazarlığının Görsel Kültür ve Sanat Eğitimi Ekseninde Çözümlemesi". Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- (37) Asrak Hasdemir, T. (2009). Medya Okuryazarlığı ve İnsan Hakları: Türkiye Örneği. Gürel Tüzün (editör) Ders Kitaplarında İnsan Hakları II; Tarama Sonuçları. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları s. 313-336.
- (38) Asrak Hasdemir, T. (2012). Gelenekselden Yeni Medya Okuryazarlığına: Türkiye Örneğinde Bir Değerlendirme. Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Yıl 5, Sayı 2, Aralık 2012, s.23-40.
- (39) Asrak Hasdemir, T. (2013). Ortaokulda Eğitim Gören Çocukların Geleneksel ve Yeni Medya İle Olan İlişkileri ve İlişkilerinin Doğasının Karşılaştırılması Projesi - MEDYAK. II. Uluslararası Çocuk ve Medya Kongresi, 2013, İzmir, URL: <http://www.23nisanocukkongresi.com/wp-content/uploads/2013/07/Tuba-Asrak-Hasdemir-Uyumluluk-Modu-pdf.pdf>.
- (40) Avşar, Z. (2014). Medya Okuryazarlığı. İletişim ve Diplomasi, Ocak 2014, Sayı 2, URL: <http://www.iletisimvediplomasi.com/medya-okuryazarligi-prof-dr-zakir-avsar/>.
- (41) Aydeniz, H. (2011a). Bilinçli Medya Kullanımı. Ankara: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayınları.
- (42) Aydeniz, H. (2011b). Medyayı Kavramak. Ankara: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayınları.
- (43) Aydeniz, H. (2011c). Medyayı Tanımak. Ankara: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayınları.
- (44) Ayerden, A. N. (2008). Medya Okuryazarlığı (6, 7 veya 8. sınıflar için ders kitabı). Ankara: İşıldak Yayınları.
- (45) Bacaksız, T. (2010). Medya okuryazarlığı dersinde gazete ve dergi kullanımı (İzmir'de medya okuryazarlığı dersinin

öğrencilerin gazete ve dergi okuma alışkanlıklarına olan etkisi). Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

(46) Bakan, U. (2011). İlköğretim medya okuryazarlığı dersinin öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerine etkisi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

(47) Balaban Sarı, J.; Ünal F. ve Küçük M. (2008) "İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersinin Amaçlarının ve Etkinliklerinin Değerlendirilmesi", 8th International Educational Technology Conference, Eskişehir. s.555-559.

(48) Belçika Fransız Topluluğu Medya Okuryazarlığı Yüksek Konseyi (2011). Yaşam Boyu Medya Okuryazarlığı Hakkında Brüksel Deklarasyonu. URL: http://www.medyaokuryazarligi.org.tr/documents/yayinlar/bruksel_deklarasyonu.pdf.

(49) Bilici, İ. E. (2011). Türkiye'de ortaöğretimde medya okuryazarlığı dersi için bir model önerisi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

(50) Bezirgan Arar, Y. (2007). Televizyon Ve Gazete Haberlerinde "1 Mayıs" Temsilleri: Bir Medya Okuryazarlığı Çalışması". N. Türkoğlu, & M. C. Şimşek içinde, Medya okuryazarlığı. İstanbul : Kalemus.

(51) Binark, M. (2005). "Medya Okuryazarlığı Eğitiminde Temel Kavramlar ve Uygulama Örnekleri: G.Ü. İletişim Fakültesi Radyo-TV ve Sinema Bölümü 1. ve 2. Sınıf Öğrencilerinin Medya Metinlerini Okuma Edimleri". I. Uluslararası Medya Okuryazarlığı Konferansı, Mayıs, İstanbul.

(52) Binark, M. (2013). Yeni Medya Okuryazarlığı: Bileşenler ve Paydaşlar. I. Çocuk ve Bilgi Güvenliği Kongresi, 7-9 Kasım 2013, Ankara; Çocuk ve Bilgi Güvenliği Derneği ve Ankara Üniversitesi.

(53) Binark, M. ve Gencil Bek, M. (2007). Eleştirel Medya Okuryazarlığı, Kuramsal Yaklaşımlar ve Uygulamalar. İstanbul: Kalkedon Yayınları.

(54) Bostancı, N. (2007). İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretmen Kitabı. Ankara.

(55) Bütün, E. (2010), "Medya Okuryazarlığı Dersine İlişkin Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşleri (Samsun İli Örneği)". Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

(56) Büyükcoşkun, S. (2008). Ekran ile Monitör Arasında Çocuklar. V. Aile Şurası "Aile Destek Hizmetleri" Bildirileri (Ed. Kalaycı vd.). Ankara: ASAGEM Yayınları 137, s. 237-247.

(57) BYEGM, Çocuk Vakfı ve RTÜK (2013). Çocuk Bildirisi. I. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi, 14-15 Kasım 2013, İstanbul.

(58) BYEGM, Çocuk Vakfı ve RTÜK (2013). Kapanış Bildirisi. I. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi, 14-15 Kasım 2013, İstanbul.

(59) Cantek Ş. F. ve Cantek, L. (2007). "Artık Ben de Bir Yazarım" Milliyet Gazetesi Blog Sayfası ve Blog Yazarlığı. Galatasaray Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 2007,(7):27-54

(60) Coşkunserçe, S. (2007). Medya ile Yaşamayı Öğrenmek: Medya Okuryazarlığı. İstanbul: Yıldırım Ajans.

(61) Çakır, H., Koçer, M. ve Aydın, H. (2012). Medya okuryazarlığını alan ve Almayan ilköğretim öğrencilerinin medya izleme davranışlarındaki farklılıkların belirlenmesi. Selçuk İletişim, 2012,7(3):42-54

(62) Çakmak, E. (2010). İngiltere ve Türkiye'deki İlköğretim Medya Okuryazarlığı Eğitimi Program ve Uygulamalarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

(63) Çakmak, E. (2012). İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programında Medya Okuryazarlığı Eğitimi. II. Ulusal Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi ve Eğitim Programları ve Öğretim Derneği (EP-ODER), 27-29 Eylül 2012, Bolu.

(64) Çakmak, E. ve Altun, A. (2012). UNESCO ve AB'nin Medya Okuryazarlığı Yaklaşımlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi 21. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi. Marmara Üniversitesi, 12-14 Eylül 2012, İstanbul.

(65) Çakmak, E. ve Altun, A. (2013). İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programında Medya Okuryazarlığı Eğitimi. Eğitimde Kuram ve Uygulama, 2013, 9(2): 152-170.

(66) Çakmak, E. (2013a). Çocuk Hakları ve Medya Okuryazarlığı Eğitimi. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 10, Sayı 22, s. 209-224.

(67) Çakmak, E. (2013b). "Öğretim Programlarında Bir Katılım Biçimi Olarak Medya Yazarlığı". H. Yavuzer ve M. R. Şirin içinde, I. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı (Cilt 1). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları 104, s. 41-58.

(68) Çakmak, E. (2013c). "Kil Tabletten Tablet Bilgisayara Okuryazarlık" Sosyal Bilgiler İçin Çoklu Okuryazarlıklar (Ed. Ebru Gençtürk ve Kadir Karatekin). Pegem Akademi, Ankara.

(69) ÇBGD-Çocuk ve Bilgi Güvenliği Derneği (2013). Kongre Programı. I. Çocuk ve Bilgi Güvenliği Kongresi, 7-9 Kasım 2013, Ankara. URL: <http://www.cocukveinternet.org/images/duyuru2.pdf>.

(70) Çelik, M. (2008). Egemen ideolojinin bir aracı olarak medya ve eleştirel farkındalığın gerekliliği: Medya okuryazarlığı. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

(71) Çelik, T. (2011). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çok kültürlü bakış açısı geliştirmelerinde medya okuryazarlığı dersinin rolüne ilişkin bir çalışma. Denizli: Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

(72) Çepni, O., Palaz, T. ve Ablak, S. (2014). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Medya ve Televizyon Okuryazarlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre Belirlenmesi. Uluslar Arası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu III (USBES III), 28-30 Nisan 2014 Ankara: Gazi Üniversitesi.

(73) Çetinkaya, S. (2008). Bilinçli Medya Kullanıcıları Yaratma Sürecinde Medya Okuryazarlığının Önemi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

(74) Çınarlı, İ. ve Yılmaz, E. (2007). "Sağlık Bilincinin Oluşturulmasında Medya Okuryazarlığı'nın Önemi". N. Türkoğlu, & M. C. Şimşek içinde, Medya okuryazarlığı. İstanbul: Kalemus.

(75) Çinelioğlu, G. (2013). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlığı Dersine Yönelik Tutumları. Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

(76) Çoban, S. (2006, 12 Şubat). "Eğitim ve Medya Okuryazarlığı", www.radikal.com.tr

(77) Çoban, S. (2011). Medya Okuryazarlığı Mümkün Mü? XVI. Türkiye'de İnternet Konferansı, 30 Kasım-2 Aralık 2011, Ege Üniversitesi Atatürk Kültür Merkezi, Konak, İzmir.

(78) Damlapınar, Z (2014). Medya Okuryazarlığı Dersi Tercihlerine Göre İlköğretimdeki Çocukların Medya Tutumları ve Davranışları. Selçuk İletişim Dergisi, Cilt 8, Sayı 2, s. 177-191.

(79) Demirkaya Gedik, H. ve Altun, A. (2008) . Sosyal Bilgilerde Medya Okuryazarlığı ve Güncel Olaylar. B. Tay ve A. Öcal (Editörler). Sosyal Bilgiler Öğretimi. Ankara: Pegem Akademi, s. 497-539.

- (80) Deveci, H. ve Tuba Çengelci (2008). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarından Medya Okuryazarlığına Bir Bakış. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Aralık 2008. Cilt:V, Sayı:II, 25-43. URL: <http://efdergi.yyu.edu.tr>.
- (81) Efe Özad, B. (2007). "Medya Okuryazarlığı ve Yetişkinlerin Öğrenmesi". N. Türkoğlu, & M. C. Şimşek içinde, Medya okuryazarlığı. İstanbul: Kalemus.
- (82) Eker, M. ve Aslan, H. (2010). Görsel Kültür ve Medya Okuryazarlığı: Sanat Eğitiminin Kamusal Açılımı. Milli Eğitim Dergisi, 187, s. 251-268.
- (83) Elma, C.; Kesten, A.; Dicle, A.N.; Mercan, E.; Çınkır, Ş. Ve Palavan, Ö. (2009a), "İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Medya ve Medya Okuryazarlığı Dersine İlişkin Tutumları", Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 27:93-113.
- (84) Elma, C.; Kesten, A.; Dicle, Abdullah N.; Mercan, E.; Çınkır, Ş. Ve Palavan, Ö. (2009b), "Medya Okuryazarlığı Dersinin Okul Müdürlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi", Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 36:87-96.
- (85) Elma, C. ve Arkadaşları (2009c). İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Medya ve Medya Okuryazarlığı Dersine İlişkin Tutumları. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, sayı 27, s. 93-113.
- (86) Elma, C. ve Diğerleri (2010). Türkiye'de Medya Okuryazarlığı Eğitimi: Medyanın İşleyişi ve Etik İlkeler Açısından Bir Değerlendirme, Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi, Yaz 2010, ss.1413-1458.
- (87) Erdoğan, İ. (2007). Medya Okuryazarlığı. (TTKB başkanı konuşma metni), <http://ttkb.meb.gov.tr/> adresinden 08.11.2007 tarihinde elde edilmiştir.
- (88) Erdoğan, M. T. (2010). Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanmasında Medya Okuryazarlığının Rolü (Uzmanlık Tezi), T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- (89) Erkilic, T. A. (2008). "Medya ve Eğitim İlişkisi Üzerine (Eskişehir'de Yerel Basın Üzerine Yapılan Araştırmadan Bir Kesit)", 7. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu 2-4 Mayıs 2008. Bildiriler. 913-917.
- (90) Ertürk, Y.D., & Gül, A.A. (2006). Çocuğunuzu televizyona teslim etmeyin medya okuryazarı olun. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- (91) Ersöz, S. ve Meral, P. S. (2007). "İnternet Okuryazarlığı ve Dijital Uçurum". N. Türkoğlu, & M. C. Şimşek içinde, Medya Okuryazarlığı. İstanbul: Kalemus.
- (92) Federov, A. (2013). "Çocuklar İçin Medya Okuryazarlığı: Medya Metinlerindeki Karakterleri Sınıfta Çözümlemek" (Çev. Merve Kurt). H. Yavuzer ve M. R. Şirin içinde, I. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı (Cilt 2). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları 105, s. 139-156.
- (93) Frau-Meigs, D. (2006). "Media Education", "A Kit for Teachers, Students, Parents and Professionals" UNESCO, L'expriemur – Paris. "Yetişkinler, Öğrenciler, Öğretmenler ve Medya Çalışanları İçin Medya Okuryazarlığı, URL: <http://www.medyaokuryazarligi.org.tr/>.
- (94) Gömleksiz, M. N., Kan, A. Ü. ve Öner, Ü. (2012). Üstün Zekâlı ve Üstün Yetenekli Öğrencilerin Medya Okuryazarlığına İlişkin Görüşleri (Elazığ Bilim ve Sanat Merkezi Örneği). Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi, Cilt 2, Sayı 4, s. 41-54.
- (95) Gömleksiz, M. N. ve Duman, B. (2013). Medya Okuryazarlığı Dersi Kazanımlarının Gerçekleşme Düzeyine İlişkin Öğrenci ve Okul Yöneticilerinin Görüşleri. Turkish Studies, Volume 8/9 Summer 2013, p. 265-278.
- (96) Gündüz Kalan, Ö. (2010). Medya Okuryazarlığı Ve Okul Öncesi Çocuk: Ebeveynlerin Medya Okuryazarlığı Bilinci Üzerine Bir Araştırma. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 39, s. 59-73.
- (97) Güner, F. (2011). İlköğretim II. kademe öğrencilerinin televizyon dizilerindeki mesajları algılamalarında medya okuryazarlığının etkisi. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- (98) Güneş, A. (2013). "Medya Pedagojisi". H. Yavuzer ve M. R. Şirin içinde, I. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı (Cilt 1). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları 104, s. 83-98.
- (99) Güneş, F. (2010). "Öğrencilerde Ekran Okuma ve Ekranik Düşünme" Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 7(14), 1-20.
- (100) Gürcan, H. İ. (2011). İnternette Medya Okuryazarlığı Yaklaşımı. XVI. Türkiye'de İnternet Konferansı, 30 Kasım-2 Aralık 2011, Ege Üniversitesi Atatürk Kültür Merkezi,
- (101) Güven, İ. (2014). Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlığı ve Medya Okuryazarlığı Düzeylerinin İncelenmesi. Turkish Studies, 9 (2), s. 787-800.
- (102) Hayes, R. (2012). Bilim insanının medya rehberi. Ankara: TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları.
- (103) Hepkon, Zelika ve Oya Şakı Aydın (2006). Medya Okuryazarlığına Politik Bir Bakış. I. Uluslararası Medya Okuryazarlığı Konferansı (23-25 Mayıs 2005) Bildiri Kitabı. İstanbul: Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- (104) Hepkon, Z. ve Şakı Aydın, O. (2007). "Medya Okuryazarlığına Politik Bir Bakış: Medya Okuryazarlığı Hareketi". N. Türkoğlu, & M. C. Şimşek içinde, Medya Okuryazarlığı. İstanbul: Kalemus.
- (105) Hobbs, R. (2004). Medya Okuryazarlığı Hareketinde Yedi Büyük Tartışma (Çev. Melike Türkan Bağlı). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt: 37, Sayı: 1, Ankara.
- (106) Hobbs, R. (2010). Dijital Çağda Medya Okuryazarlığını Yeniden Tanımlamak. (Çev. Filiz Yıldız) Erciyes İletişim, 1 (3), s. 87-95.
- (107) İnal, K. (2009). Medya Okuryazarlığı El Kitabı. Ankara: Ütopya Yayınları.
- (108) İnal, K. (2011). "Çocuklar Niçin Medya Okuryazarı Olmalı?" (içinde) Ed. Mustafa Ruhi Şirin, Çocuk Hakları ve Medya El Kitabı. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları: 88, s. 417-426.
- (109) İnal, K. (2012). Çocuklar İçin Medya Okuryazarlığı İhtiyacı. Uluslararası Katılımlı Çocuk İhtiyaçları Sempozyumu. 18-19 Mayıs 2012, Ankara. URL: http://kasumer.kku.edu.tr/anasayfa/dokumanlar/Uluslararası_Katılımlı_Cocuk_Ihtiyaçları_Sempozyumu_Bildiri_Kitabı.pdf#page=22.
- (110) İnan, T. (2010). "Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri ve Medya Okuryazarlığına İlişkin Görüşleri". Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya.
- (111) İnan, T. ve Bayındır, N. (2009), "Medya Okur-Yazarlığı Dersinin Gerekliliğine Yönelik Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Görüşleri", I. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongre Kitabı, Çanakkale. 1-3 Mayıs.
- (112) İnceoğlu, Y. (2007). "Medyayı Doğru Okumak". N. Türkoğlu, & M. C. Şimşek içinde, Medya okuryazarlığı. İstanbul: Kalemus.
- (113) İnceoğlu, Y. (2008a). Bir Üçleme: Çocuk, Medya ve Eğitim. (İçinde Işık ve Erdem, 2008). Tüm Yönleriyle Medya ve İletişim. Eğitim Kitabevi. URL: <http://www.yasemininceoglu.com/makaleler2.php>
- (114) İnceoğlu, Y. (2008b). Uluslararası Medya. İstanbul: Der yayımları. (bkz. Ekler)
- (115) İnceoğlu, G. Y, Akner, N. (2008), Medya ve Çocuk

hberi, İletişim Araştırmaları İçin Rehber Kitap, Eğitim Kitabevi, Konya.

(116) Jools, T. ve Thoman, E. (2008). 21. Yüzyıl Okuryazarlığı: Medya Okuryazarlığına Genel Bir Bakış ve Sınıf İçeri Etkinlikler, (Çev. Cevat Elma, Alper Kesten). Ankara: Erkinos Yayınevi.

(117) Karaman, M. K. ve Adem Karataş (2009). Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri. İlköğretim Online Dergisi, Eylül 2009, Cilt 8, Sayı 3, s.798-808. URL: <http://ilkogretim-online.org.tr/vol8say3/v8s3m14.doc>.

(118) Karaman, M. K. (2010). Öğretmen Adaylarının TV ve İnternet Teknolojilerini Kullanma Amaç ve Beklentilerinin Medya Okuryazarlığı Bağlamında Değerlendirilmesi. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (2010) 3/2, 51-62.

(119) Karataş, A. (2008). Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

(120) Kartal, O. Y. (2007). Ortaöğretim 10. sınıf öğrencilerinin televizyon dizilerindeki mesajları algılamalarında medya okuryazarlığının etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

(121) Kartal, O. Y. ve Kıncal, Y. R. (2012). Medya okuryazarlığı eğitimi alan rehberlik ve psikolojik danışmanlık anabilim dalı öğrencilerinin aktif vatandaşlık düzeylerini etkileyen faktörler. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 2012,(36):169-191.

(122) Kejanlıoğlu, D. B. (2007). "Türkiye'de Medyanın Dönüşümü ve Medya Okuryazarlığı Zemini". N. Türkoğlu, & M. C. Şimşek içinde, Medya Okuryazarlığı. İstanbul: Kalemus.

(123) Keleş, S. (2009), "İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri". Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu.

(124) Kellner, D. (2002). Yeni Teknolojiler/Yeni Okuryazarlıklar: Yeni Binyılda Eğitimin Yeniden Yapılandırılması. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri. 2 (1), May 2002, s. 105-132.

(125) Kıncal, R. Y. ve Kartal, O. Y. (2009). "Medya Okuryazarlığı Eğitimi", Milli Eğitim Dergisi, 181: 318-333.

(126) Koçak, B. (2011). İlköğretim yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinin medya okuryazarlığı dersine ilişkin algıları (Erzurum İli Örneği). Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

(127) Kolektif (2012). Medya Okuryazarlığı Dersi Öğrenci Kitabı (İlköğretim 6-7-8). Ankara: Sobil Yay.

(128) Kolektif (2013). Medya Okuryazarlığı: Avrupa Profili (Ed. Nurdan Öncel Taşkıran). Kocaeli: Umuttepe Yayınları.

(129) Korkmaz, Ö. ve Yeşil, R. (2011). Medya ve Televizyon Okuryazarlık Düzeyleri Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 8 (2), s. 110-126.

(130) Kösebalaban Doğan, N. ve Taşköprülü Ş. S. (2008). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı Kavramı Bağlamında Medyayı Kullanmaya Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, Sayı 38, s.81-96.

(131) Kurbanoglu, S. ve Torun, O. (2009). II. Ulusal Okul Kütüphanecileri Konferansı; "Bilgi Okuryazarlığı"ndan "Yaşam Boyu Öğrenme"ye: Sonuç Bildirgesi. Özel Üsküdar Amerikan Lisesi, Okul Kütüphanecileri İstanbul Grubu (OKİG) ve Türk Kütüphaneciler Derneği (TKD) İstanbul Şubesi, 27 Haziran 2009, İstanbul.

(132) Kurt, A. A. ve Kürüm, D. (2008). Medya Okuryazarlığı

ve Eleştirel Düşünme Arasındaki İlişkiye Kavramsal Bir Bakış. Yayınlanmamış Bildiri. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Uluslararası Eğitim Teknolojileri. URL: <http://ietc2008.home.anadolu.edu.tr/ietc2008.html>.

(133) Kurt, A. A. ve Kürüm, D. (2008). Medya Okuryazarlığı ve Eleştirel Düşünme Arasındaki İlişkiye Kavramsal Bir Bakış. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl 2, Sayı 2, s. 20-34.

(134) Kurudayıoğlu, M. ve Sait Tüzel (2010) "21. Yüzyıl Okuryazarlık Türleri, Değişen Metin Algısı ve Türkçe Eğitimi" Türklük Bilimi Araştırmaları, Güz 2010, S.28, s.283-298.

(135) Kutoğlu, Ü. (2007). "Medya Okuryazarlığı ve Çocuk Eğitimi". N. Türkoğlu, & M. C. Şimşek içinde, Medya okuryazarlığı. İstanbul: Kalemus.

(136) LFM (tarıhsız). Medya ile Yaşamayı Öğrenme. URL: http://lfmpublikationen.lfm-nrw.de/modules/pdf_download.php?products_id=270.

(137) MEB (2008). İlköğretim 4-8. sınıf öğretim programlarının öğrenme-öğretme süreçlerinde gazete kupürlerinden yararlanma. URL: <http://ttkb.meb.gov.tr>.

(138) MEB (2014). Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı. URL: http://ttkb.meb.gov.tr/dosyalar/programlar/ilkogretim/medyaokuryazarligi_ortaokul.pdf.

(139) Mihailidis, P. ve Fromm, M. (2013). "Kürasyonun Derinleştirilmesi: Medya Okuryazarlığı Eğitiminde Dijital Yetkinlikler Geliştirilmesi" (Çev. Pınar Şengözer Şiraz). H. Yavuzer ve M. R. Şirin içinde, I. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı (Cilt 2). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları 105, s. 199-214.

(140) Mora, N. ve Gülter, P. (2008). Medya Çalışmaları Medya Pedagojisi ve Küresel İletişim. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

(141) MTF Yayın Kurulu (2009). Medya Okuryazarlığı. İstanbul: MTF Yayınları.

(142) Murdochowicz, R. (2011). Medya Eğitimi Devlet Politikası Olduğunda. (Çev. Kihitir, A.) İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi, Sayı 40, s. 25-36.

(143) Nacaroglu, D. (2007). "Etkin Bir Medya Okur-Yazarlığı İçin Yerel Olanak Ya Da Olanaksızlıklar". N. Türkoğlu, & M. C. Şimşek içinde, Medya okuryazarlığı. İstanbul : Kalemus.

(144) NRW (tarıhsız). Medya ile Yaşamayı Öğrenme. URL: http://www.lfm-nrw.de/fileadmin/lfm-nrw/Pressemeldungen/mitmedien_tur.pdf.

(145) Ocak, G., ve Yıldırım, R. (2013). İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı Dersi Etkinliklerine Yönelik Tutumları. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi – Sayı 38 – Ekim 2013, s. 23-37.

(146) Oktay, H. T. (2013). Demokrasi kültürünü geliştirme aracı olarak medya okuryazarlığı: Türkiye uygulaması. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

(147) Orhon, E. N. (2011). "Çocuklar İçin Eleştirel Medya Okuryazarlığı" (içinde) Ed. Mustafa Ruhi Şirin, Çocuk Hakları ve Medya El Kitabı. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları: 88, s. 379-394.

(148) Oskay Yurttaş, G. (2013). İnternet kullanım alışkanlıkları açısından ilköğretim 5.-6.-7.-8. sınıf öğrencilerinin durumu - internet kullanımı ile ilgili ailelerin değerlendirmeleri. Ankara: Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

(149) Önal, H. İ., (2007), Medya Okuryazarlığı: Kütüphanelerde Yeni Çalışma Alanı, Türk Kütüphaneciliği, Cilt: 21, Sayı: 3.

(150) Önür, N. (1998), Medya ve eğitim. Ankara: Atilla Yayınevi.

- (151) Özalpman, D. (2008). Farklı medya okur-yazarlığı kavramlarının teorik temelleri. İstanbul: Galatasaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- (152) Özeren, A. (2007). Medya Okuryazarlığı ve Yaygın Müzik Eğitimi Bağlılarında; “Gürültü Toplumu”ndan “Müzik Toplumu”na Uzman Uzun İnce Yol, 3. Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu, Gazi Üniversitesi, 19-21 Kasım 2007, Ankara, Bildiri Kitabı, s. 235-249.
- (153) Özmen, Ü. (2007). Medya okuryazarlığı. Ankara: Paydos Yayıncılık.
- (154) ÖzönurÇöloğlu, D. ve Özalpman, D. (2009). Türkiye’de Medya Okuryazarlığı Projesi Üzerine Bir Değerlendirme. Marmara İletişim Dergisi, Temmuz 2009, Sayı 15, s. 195-212.
- (155) Özsoy, A. (2010). Türkiye’de Kentli Çekirdek Ailelerin Medya Okuryazarlığı Olabilirliği Üzerine Bir Alan Araştırması. Erciyes İletişim, 1 (3), s. 47-58.
- (156) Paker, K. O. (2009), “Çocuk Temsilleri ve Medya Okuryazarlığı Eğitimi”, Çocuk ve Medya, (Ed.) Selda İçin Akçalı, Nobel Yayın, Ankara, s. 129-151.
- (157) Pekman, C. (2006). Avrupa Birliği’nde Medya Okuryazarlığı. I. Uluslararası Medya Okuryazarlığı Konferansı (23-25 Mayıs 2005) Bildiri Kitabı. İstanbul: Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi.
- (158) Pekman, C. (2007). “Avrupa Birliği’nde Medya Okuryazarlığı”. N. Türkoğlu, & M. C. Şimşek içinde, Medya okuryazarlığı. İstanbul: Kalemus Yayınları.
- (159) Potter, W. J. (2013). “Çocukları Medya Şiddetinden Kaynaklanan Potansiyel Zararlardan Korumak İçin Medya Okuryazarlığı Müdahaleleri Tasarlamakta Kullanılacak Kuramsal Temele Dayanan İlkeler” (Çev. Merve Kurt). H. Yavuzer ve M. R. Şirin içinde, I. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı (Cilt 2). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları 105, s. 157-182.
- (160) RTÜK (2006a). Televizyon İzleme Eğilimleri Araştırması. URL: http://www.rtuk.gov.tr/sayfalar/DosyaIndir.aspx?icerik_id=5eafb205-dcac-4aac-b585-df0e17acf634.
- (161) RTÜK VE MEB (2006b). İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu. Ankara.
- (162) RTÜK (2007a). Medya Okuryazarlığı Projesi. URL: http://www.rtuk.gov.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=fceac66b-d555-433f-9f0b-bcd2cc852eec.
- (163) RTÜK (2007b). İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretmen El Kitabı. (Ed. Naci Bostancı). Ankara: RTÜK Yayınları.
- (164) RTÜK (2007c). Medya Okuryazarlığı (Çalıştay Kitabı). Medya Okuryazarlığı Çalıştayı, 24.11.2006, Ankara: RTÜK Yayınları.
- (165) RTÜK (2008a). Medya Okuryazarlığı Şiir Kitabı. İlköğretim Öğrencileri Arasında Düzenlenen Medya Okuryazarlığı Konulu Şiir Yarışmasında Ödül Alan Eserler. Ankara.
- (166) RTÜK. (2008b). İletişim şurası. URL: www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=c7fcb3f7-a8bf-406e-92ff-2873cbd029cd.
- (167) RTÜK (2011). “Medya Okuryazarlığı Dersi” Araştırması 2011. Ankara: RTÜK Kamuoyu, Yayın Araştırmaları ve Ölçme Dairesi Başkanlığı.
- (168) RTÜK (2012a). Medya Okuryazarlığı Çalıştayı Sonuç Bildirisi. URL: http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=7cd3e6fd-e7de-4227-b0c4-9cca3ee90ae9.
- (169) RTÜK (2012b). “Medya Okuryazarlığı Dersi” Araştırması 2012. Ankara: RTÜK Kamuoyu, Yayın Araştırmaları ve Ölçme Dairesi Başkanlığı. URL: <http://www.medyaokuryazarligi.org.tr/arastirmalar/moyyy.pdf>.
- (170) RTÜK (2013). Türkiye’de Çocukların Medya Kullanma Alışkanlığı Araştırması. Ankara: RTÜK.
- (171) Sadriu, S. (2009). Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersi Alan İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Ders Sonu Çıktılarına Yönelik Bir “Pilot Araştırma”. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- (172) Salman Günalp, Ö. (2007). “Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Resmi Yayın Kurumu BRT’de Yayınlanan Çocuk Programlarının Yurttaşlık Eğitime Katkısı, Eğitim- Medya İlişkisi”. N. Türkoğlu, & M. C. Şimşek içinde, Medya Okuryazarlığı. İstanbul: Kalemus.
- (173) Semiz, L. (2013). Ortaokul öğrencilerinin medya okuryazarlığı yeterlikleri ve medya okuryazarlığı dersini yürüten öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- (174) Sevim, F. (2013). Medya okuryazarlığı, toplumsal cinsiyet ve kadının medyada temsili. İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- (175) Sezen, D. (2011). Katılımcı kültürün oluşumunda yeni medya okuryazarlığı: ABD ve Türkiye örnekleri. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- (176) Sezgin, A. ve Gül, A. (2010). İnternet Vasıtasıyla Medya Yazarı Olabilmek: Türkiye’deki Weblog Yazarları Üzerine Bir Araştırma. XV. Türkiye’de İnternet Konferansı, 2-4 Aralık 2010, İstanbul Teknik Üniversitesi, Ayazağa, İstanbul.
- (177) Solmaz, B. ve Yılmaz, R. A. (2012). Medya okuryazarlığı araştırması ve Selçuk Üniversitesinde bir uygulama. Selçuk İletişim, 2012,7(3):55-61
- (178) Som, S. ve Kurt, A. A. (2012). Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Medya Okuryazarlık Düzeyleri. Anadolu Journal of Educational Sciences International, January 2012, 2(1), s.104-119.
- (179) Söylemez, Y. S. (2012). Yeni Zelanda’da Medya Okuryazarlığı Uygulama ve Deneyimleri. Avrasya İncelemeleri Dergisi. Cilt 1, Sayı 2, s. 311-341.
- (180) Söylemez, Y. S. (2014). Malezya’da Medya Tüketimi ve Medya Okuryazarlığı Uygulamaları. Erciyes Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi. Cilt 3, Sayı 3, s. 98-118.
- (181) Spanhel, D. (2010). Medya Pedagojisi Öğretmen Eğitiminde (Çev. Emine Uçar İlboğa). İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi. Sayı 38, s. 65-74.
- (182) Şahin, Ç. ve Sait Tüzel (2011). Medya Dünyasının Gerçek Dünyayı Yansıtma Düzeyinin Öğretmen Adaylarının Görüşleri Doğrultusunda Belirlenmesi. EducationandScience 36 (159): 126-139.
- (183) Şahin, T. (2012). İlköğretim 6. 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Medya Ürünlerini Algılama Süreçlerinde Medya Okuryazarlığı Dersinin Önemi. <http://iletisim.ieu.edu.tr/karine/?p=285> adresinden 19.11.2013 tarihinde elde edilmiştir.
- (184) Şahin, M. (2012). Medya okuryazarlığı dersi alan ve almayan ilköğretim okulu öğrencilerinin medya tüketim alışkanlıkları farklılaşması. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- (185) Şeylan, S. (2008). “Medya Okuryazarlığı Ders Uygulamalarında Dünya Üzerinde Görülen Aksaklıklar”, İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- (186) Şiddeti Önleme Platformu (2004). Medya ve Şiddet Çalışma Grubu Raporu.

URL: http://www.aile.gov.tr/images/icerik/20069659809/doc/SIDDETI_ONLEME_PLATFORMU_MEDYA_VE_SIDDET_CALISMA_GRUBU_RAPORU_05.DOC.

(187) Şirin, M. R. (2011). Çocuk Hakları ve Medya El Kitabı. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları: 88.

(188) Şirin, M. R., Altun, A. ve Çakmak, E. (2013). Çocuk ve Medya Hareketi Küçük El Kitabı, Çocuk Vakfı Broşür Dizisi 25.

(189) Şirin, M. R. (2013). Çocuk ve Medya Hareketi Büyük El Kitabı, Çocuk Vakfı Broşür Dizisi 24.

(190) Şirin, M. R., Oktay, N. ve Altun, A. (2013). I. Türkiye Çocuk ve Medya Stratejisi ve Uygulama Planı 2014-2018 Strateji Belgesi Birinci Taslağı. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları 107.

(191) Şahin, A. (2011). Eleştirel Medya Okuryazarlığı: Öğretmenler, Öğretmen Adayları Ve Medya İle Bağı Olan Herkes İçin. Ankara: Anı Yayıncılık.

(192) Taşkıran Öncel, N. (2007). Medya Okuryazarlığına Giriş. İstanbul: Beta Yayınları.

(193) Tekinalp, Ş. ve Akkor Gül, A. (2011). "Eleştirel Medya Okuryazarlığında Anahtar Kavramlar: Okullarımızda Medya Okuryazarlığı Programı" (içinde) Ed. Mustafa Ruhi Şirin, Çocuk Hakları ve Medya El Kitabı. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları: 88, s. 395-416.

(194) Tellan, D. (2008). Halk Eğitimi Örneği Olarak Medya Okuryazarlığı. Atatürk Üniversitesi Kültür Merkezi'nde gerçekleştirilen Konferans Sunumunun Tam Metni. 11.01.2008, <http://deryatellan.blogcu.com/medya-okuryazarligi.html>.

(195) TGC, British Council ve BBC World Service Trust (2008). Medya ve Çeşitlilik Kılavuzu: Çocuk. URL: <http://www.tgc.org.tr/COCUK-TR-ENG.pdf>

(196) Toker Erdoğan, M. (2010). Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanmasında Medya Okuryazarlığının Rolü. Ankara: T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Uzmanlık Tezi

(197) Toprak Alayoğlu, S. (2007). "Gazetecinin Medya Okuryazarı Olabilirliği". N. Türkoğlu, & M. C. Şimşek içinde, Medya okuryazarlığı. İstanbul : Kalemus.

(198) Topuz, H. (2007). "Medya Eğitimi: Medya Çözümlemesi". N. Türkoğlu, & M. C. Şimşek içinde, Medya okuryazarlığı. İstanbul : Kalemus.

(199) Treske, G. (2007). "Medya Okuryazarlığı: Neden gerekli?". N. Türkoğlu, & M. C. Şimşek içinde, Medya okuryazarlığı. İstanbul : Kalemus.

(200) Tufan, E. (2007). Medya Okuryazarlığı Dersinin Okullardaki Şiddet Üzerine Etkileri. 3. Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu: "Sanat Eğitimi ve Şiddet", Gazi Üniversitesi, 19-21 Kasım 2007, Bildiri Kitabı, Ankara, s. 33-42.

(201) Tuncer, A. (2013). Eğitim fakültesi öğrencilerinin medya okuryazarlık düzeyleri: İzmir örnekleme. İzmir: Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

(202) Tural Cheviron, N. (2007). "Medya Okur-Yazarlığı: Erişim Sorunu, Seyrilleşme Ve Sansasyonelleşme". N. Türkoğlu, & M. C. Şimşek içinde, Medya okuryazarlığı. İstanbul: Kalemus.

(203) TÜİK (2013). "Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanımı ve Medya" H. Yavuzer ve M. R. Şirin içinde, I. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı (Cilt 1). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları 104, s. 433-444.

(204) Türkoğlu, N. (2005). I. Uluslararası Medya Okuryazarlığı Konferansı Bildiri Özetleri Kitapçığı. 23-25 Mayıs 2005, Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi, URL: <http://www.medya-okuryazarligi.org.tr/kaynaklar/konferans1.pdf>

(205) Türkoğlu, N. (2006). Şeytan'ın Akordeonu ve Sazı: Medyada Bolluklar ve Boşluklar. Küresel İletişim Dergisi, Sayı 1.

(206) Türkoğlu, N. (2007). Okuryazarlıktan medya

okuryazarlığına: şifrelerin ortaklığını aramak. N. Türkoğlu ve M. C. Şimşek. (Ed.). Medya okuryazarlığı (1.Baskı) içinde (s.277-283). İstanbul. Kalemus Yayınları.

(207) Türkoğlu, N. ve Melda Cinman Şimşek (2007). Medya Okuryazarlığı. İstanbul: Kalemus Yay.

(208) Türkoğlu, N. ve Melda Cinman Şimşek (2011). Medya Okuryazarlığı. İstanbul: Parşömen Yayınları.

(209) Tüzel, S. (2012a) Medya Okuryazarlığı Eğitiminin Türkçe Dersleriyle İlişkilendirilmesi. MKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 9. Cilt 18. Sayı: 81- 96.

(210) Tüzel, S. (2012b) "Okul Öncesi Müfredatlarında Medya Okuryazarlığı İzler: Kanada Örneği". TRT Okul Öncesi Çocuk ve Medya Uygulamaları Kongresi 17-18 Nisan 2012 Konya/Turkey.

(211) Tüzel, S. (2012c) Türkçe Ders Programında Yeni Bir Öğrenme Alanı: Medya Okuryazarlığı? X. Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Kurultayı. 5-6 Temmuz 2012 Mersin Üniversitesi: Mersin

(212) Tüzel, S. (2012d). İlköğretim ikinci kademe Türkçe derslerinde medya okuryazarlığı eğitimi: Bir eylem araştırması. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.

(213) Tüzel, S. (2012e) TheFootsteps of Media Literacy Training in Mother Language Training Standards in AustraliaandCanada (Ontario). Eighth International Congress of QualitativeInquiry. University of Illinois at Urbana-Champaign (16-19 May 2012) / USA.

(214) Tüzel, S. (2013a) Çok Katmanlı Okuryazarlık Öğretimine İlişkin Türkçe Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin İncelenmesi. Eğitimde Kuram ve Uygulama Dergisi, 9 (2): 48-55.

(215) Tüzel, S. (2013b). İngiltere, Kanada, ABD ve Avustralya Ana Dili Öğretim Programlarının Medya Okuryazarlığı Bağlamında İncelenmesi ve Türkçe Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, DOI:10.12738/estp.2013.4.1825 (SSCI)

(216) Tüzel, S. (2013c) Sosyal Medyada Hikâyeyi Görsel Dilde Anlatmak: Bir Eylem Araştırması. XI. Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Kurultayı. 4-6 Temmuz 2013 Niğde Üniversitesi: Niğde

(217) Tüzel, S. (2013d) Media literacymovement in Turkey. 13th Global Fusion Conference 2013. Southern Illinois University, Carbondale, (5-6 October 2013), USA.

(218) Tüzel, S. (2013e). "Okul İle Öğrenci Yaşamı Arasındaki Duvarları Yıkmak: Popüler Medyayı Sınıfa Taşımak". H. Yavuzer ve M. R. Şirin içinde, I. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı (Cilt 1). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları 104, s. 13-40.

(219) Tüzel, S. ve Tok, M. (2013). Öğretmen adaylarının dijital yazma deneyimlerinin incelenmesi. Journal of History School, 6(XV): 577-596

(220) Ulucak, E. M. (2007). Türkiye'de Medya Okuryazarlığı Eğitimi. Harp Akademileri Dergisi, Ekim 2007, Yıl 7, Sayı 21, s. 35-46.

(221) Uyanık, M. (1937). Yeni Okulun Ders Vasıtalarından Gazete (İkinci basım: 2007 Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi 40. Yıl Kitaplığı No: 3). İstanbul: Devlet Basımevi.

(222) Ülker, M. (2012). Medya okuryazarlığı dersi öğretmen kılavuz kitabının öğretim programı ile tutarlılığının değerlendirilmesi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

(223) Vural, İ. (2008). Televizyon Haberlerini Okumak: Çocuk İzleyicilere Göre Televizyon Haberlerinden Yansıyan Türkiye. Galatasaray Üniversitesi İletişim Fakültesi, 2008,(9):69-100.

(224) Yazgan, A. D. (2010). Kitap İnceleme: Binark, M. ve Bek, M.G. (2007). Eleştirel Medya Okuryazarlığı: Kuramsal Yaklaşımlar ve Uygulamalar. İstanbul: Kalkedon Yayınları. İlköğretim-Online, 2010,9(1): 3-5.

(225) Yazıcı, A. F., Beldağ, A., Gök, E. ve İpek, C. (2014). Medyanın Beş Temel İlkesinin Uygulanması: Sınıfta Hayvan Çiftliği Filmini İzlemek. Uluslar Arası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu III (USBES III), 28-30 Nisan 2014 Ankara: Gazi Üniversitesi.

(226) Yavuzer, H. ve Şirin, M. R. (2013a). I. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı (Cilt 1). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları 104.

(227) Yavuzer, H. ve Şirin, M. R. (2013b). I. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı (Cilt 2). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları 105.

(228) Yıldırım Ankaralıgil, S. (2009). İlköğretim 6. ve 7. Sınıf Öğrencilerinde Medya Okuryazarlığı ve Eleştirel Düşünme Üzerine Bir Araştırma. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

(229) Yıldız, V. A. (2013). Bir sosyal öğrenme aracı olarak medya ve ahlaki gelişim kuramları açısından medya okuryazarlığına eleştirel bir bakış. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

(230) Yılmaz, M. (2010). Medya Okuryazarlığı Öğrenciyi Bilinçlendiriyor, Semerkand Dergisi, Sayı: 60.

(231) Yılmaz, N. (2007). Bilgi Toplumunda Okul ve Medya İlişkisi: Türkiye Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

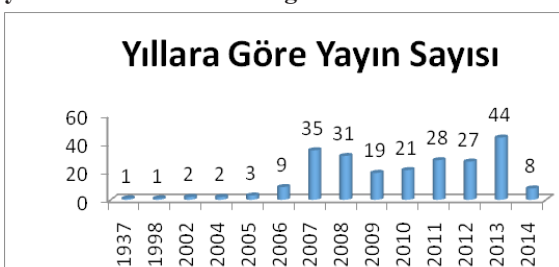
(232) Yılmaz, Ö. ve Özkan, B. (2013). Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Ve Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeylerinin Karşılaştırılması. Electronic Journal of Vocational Colleges-May/Mayıs 2013, s.178-183.

(233) Yurdođdu, B., (2008). Dijital Toplumun Öngördüğü Bilgi Uzmanlığı, URL: <http://kaynak.unak.org.tr/bildiri/unak03/u03-5.pdf>.

SONUÇLAR

Türkiye’de yaklaşık 10 yıl önce başlayan medya okuryazarlığı hareketi günümüze kadar kitaptan araştırma raporuna, makaleden bildiriye birçok çalışma ortaya konulmuştur. Bu çalışmalar yıllara göre değerlendirildiğinde medya okuryazarlığı yayınlarında her geçen yıl bir artış eğilimi olduğu ileri sürülebilir. Bu eğilim içerisinde özellikle 2007 ve 2008 yıllarındaki yayınların çok daha fazla olduğu görülmektedir. Bu artış şu iki gelişme ile ilişkilendirilebilir: RTÜK ve MEB arasında yapılan protokol çerçevesinde 2006 yılında hazırlanan Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı ve 2006-2007 eğitim ve öğretim yılında pilot olarak uygulanmaya başlayan Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersi. Yine 2013 yılındaki ve 2014 yılının ilk birkaç ayındaki yayın sayıları dikkate alındığında da önümüzdeki yıllarda medya okuryazarlığı eğitimine yönelik ilginin artarak devam edeceği ileri sürülebilir (bkz. Şekil 1).

Şekil 1: Türkiye’deki Medya Okuryazarlığına Yönelik Yayınların Yıllara Göre Dağılımı

Türkiye’de medya okuryazarlığına yönelik yapılan çalışmaların yayın türlerine göre yapılan analizi Tablo 1’de verilmiştir:

Tablo 1: Türkiye’deki Medya Okuryazarlığına Yönelik Yayınların Kaynak Türüne Göre Dağılımı

Kaynak Türü	f	Kaynak Numaraları
Makale	58	2, 3, 4, 14, 15, 16, 17, 20, 22, 23, 24, 27, 33, 38, 40, 59, 61, 65, 66, 78, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 94, 95, 96, 99, 101, 117, 118, 121, 125, 129, 130, 133, 134, 145, 149, 154, 155, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 205, 209, 214, 215, 219, 220, 223, 230, 232.
Kaynak kitap	28	8, 9, 12, 41, 42, 43, 53, 60, 90, 107, 114, 115, 128, 140, 150, 165, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 204, 207, 208, 221, 226, 227.
Bildiri	27	11, 25, 26, 28, 32, 39, 47, 51, 52, 64, 72, 77, 89, 100, 109, 132, 152, 176, 183, 194, 210, 211, 213, 216, 217, 225, 233.
Kitap bölümü	26	13, 21, 29, 31, 37, 50, 68, 74, 79, 81, 91, 104, 112, 113, 122, 135, 143, 156, 158, 172, 193, 197, 198, 199, 202, 206.
Yüksek Lisans Tezi	26	6, 34, 36, 45, 46, 55, 71, 73, 75, 97, 110, 120, 123, 126, 146, 148, 151, 171, 173, 174, 184, 185, 201, 228, 229, 231.
Basılı bildiri	15	5, 18, 30, 56, 63, 67, 98, 103, 108, 111, 147, 157, 200, 203, 218.
Kurumsal Doküman	11	48, 57, 58, 69, 87, 131, 137, 164, 166, 168, 186.
Doktora Tezi	8	19, 49, 62, 70, 119, 175, 212, 222.
Çeviri makale	8	10, 92, 105, 106, 124, 139, 142, 159.
Çeviri kitap	6	93, 102, 116, 136, 144, 195.
Araştırma Raporu	4	160, 167, 169, 170.
Ders Kitabı	4	44, 127, 141, 153.
Uzmanlık Tezi	3	7, 88, 196.
Proje	2	1, 162.
Öğretmen Kılavuzu	3	35, 54, 163.
Öğretim Programı	2	138, 161.
Köşe yazısı	1	76.
Kitap inceleme	1	224.

Yaklaşık 10 yıllık süreç içerisinde yapılan yayınlar türlerine göre incelendiğinde ise en fazla yapılan yayın türünün makale olduğu görülmektedir. Yapılan makale, bildiri ve yüksek lisans tez yayınının fazla olması konuya olan akademik ilginin de giderek arttığını göstermektedir. Kitap ve kitap bölümü sayısının da fazla olması olumlu bir gelişme olarak nitelendirilebilir. Bunlara karşın yayın türüne yönelik yapılan inceleme özellikle iki önemli eksikliğin olduğunu göstermektedir. Bunlardan ilki çeviri eserlerin sayısının az olmasıdır. İngiltere, Kanada, ABD, Avustralya, Finlandiya, Fransa veya Rusya gibi medya okuryazarlığı eğitimindeki öncü ülkelerin yarım asırdan daha fazla olan birikimleri, ülkemizdeki medya okuryazarlığı çabaları için yol gösterici olabilir. Bu birikimi dilimize aktarmada oldukça yavaş hareket edildiği görülmektedir. Ülkemizdeki medya okuryazarlığı eğitimcilerinin tercüme çalışmalara da ağırlık vermesi gerekliliği öne çıkmaktadır. İkinci önemli eksiklik ise öğretim programı, ders kitabı, kılavuz kitabı ve öğretim kitabı gibi uygulamaya yönelik yayınların azlığıdır. Seçmeli medya okuryazarlığı dersini vermekte olan on binlerce öğretmenin eğitimden geçmesi ve medya okuryazarlığı öğretimi için gerekli yeterlikleri kazanması bir hayli zaman alacaktır. Bu süreç zarfında yaşanacak aksaklıkları giderilmesinde uygulamaya dayalı çalışmalar yol gösterici olabilir ve yaşanacak öğretim sorunlarına çözüm olabilir. Bu sebeple medya okuryazarlığı eğitimi alanında çalışan akademisyenlerin uygulamaya dayalı

çalışmalara da ağırlık vermesi doğru bir tercih olacaktır.

Türkiye’de medya okuryazarlığına yönelik yapılan çalışmaların konu alanına göre yapılan analizi Tablo 2’de gösterilmiştir:

Tablo 2: Türkiye’deki Medya Okuryazarlığına Yönelik Yayınların Konu Alanlarına Göre Dağılımı

Medya Okuryazarlığı Teması	f	Kaynak Numaraları
Medya okuryazarlığı (teorik)	58	9, 10, 13, 14, 17, 29, 33, 35, 40, 52, 53, 60, 68, 70, 73, 76, 77, 87, 89, 90, 94, 98, 105, 106, 107, 108, 109, 112, 113, 114, 115, 125, 139, 140, 141, 143, 147, 150, 151, 153, 188, 189, 192, 198, 199, 202, 204, 205, 206, 207, 208, 221, 224, 226, 227, 229, 230, 231,
Medya okuryazarlığı (uygulama)	24	5, 21, 31, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 50, 51, 92, 93, 97, 116, 120, 121, 136, 137, 144, 165, 195, 218, 225,
Öğretim Programı İncelemeleri	19	16, 19, 24, 27, 30, 32, 34, 47, 49, 62, 63, 65, 67, 123, 138, 161, 193, 215, 222,
Medya okuryazarlığı dersi	18	55, 71, 75, 78, 83, 84, 85, 95, 111, 126, 127, 145, 167, 169, 171, 173, 183, 184,
Ülke incelemeleri	17	3, 15, 20, 22, 23, 38, 86, 122, 154, 157, 158, 172, 179, 180, 217, 220, 223,
Disiplinler arası Çalışmalar	16	2, 25, 36, 37, 66, 74, 79, 82, 146, 152, 156, 187, 209, 211, 212, 213
Medya okuryazarlığı politikası	12	48, 57, 58, 103, 104, 142, 162, 164, 166, 168, 186, 190,
Medya kullanımı	11	1, 4, 39, 56, 69, 102, 130, 148, 160, 170, 203,
Medya okuryazarlığının ölçülmesi	11	6, 61, 72, 110, 117, 119, 129, 178, 201, 228, 232,
Öğretmen Eğitimi	11	26, 28, 54, 80, 118, 163, 181, 182, 191, 214, 219,
Çoklu okuryazarlıklar	10	11, 12, 91, 99, 100, 101, 124, 132, 133, 134,
Karşılaştırmalı ülke incelemeleri	7	7, 8, 18, 64, 128, 175, 185,
Halk Eğitimi	5	88, 155, 174, 194, 196,
Kütüphaneçilik	3	131, 149, 233
Medya üretimi	3	59, 176, 216,
Okul Öncesi	3	96, 135, 210,
Medya şiddeti	2	159, 200,
Yetişkin Eğitimi	1	81,
Yüksek Öğretim	1	177,
Medya çalışanları	1	197,

Türkiye’de medya okuryazarlığına yönelik yapılan çalışmaların konu alanına göre yapılan analizi sonucunda özellikle teorik çalışmaların öne çıktığı görülmektedir. Medya okuryazarlığı ile yeni tanışan bir ülkede, bu kavramın anlamının ne olduğunun, özelliklerinin neleri içerdiğinin, nasıl bir tarihi gelişim izlediğinin, sınırlarının nasıl çizilebileceğinin anlaşılabilmesi için teorik çalışmalara ağırlık verilmesi olağandır. Ancak bu çalışmalar gözden geçirildiğinde henüz medya okuryazarlığı kavramının ne anlama geldiğinin tartışıldığı kapsamlı bir çalışmanın bile ortaya konulmadığı görülmektedir. Ayrıca çalışılan teorik konuların bütüncül bir görünüm arz ettiği de ileri sürülemez. Hedefin yapılan çalışmalarda bütüncül bir teorik çer-

çeve oluşmasını sağlamak olup olmaması da elbette tartışmaya açık bir mevzudur. Fakat ortada olan bir gerçek var ki, o da Türkiye’nin kendine özgü kuramsal bir medya okuryazarlığı çerçevesi oluşturması gerekliliğidir. Bunun için Türk medyasının ve toplumun (farklı katmanlarıyla birlikte) medya ile olan ilişkisinin ortaya konulmasıyla başlamak doğru bir tercih olabilir. Bu bağlamda yapılan çalışmalar elbette vardır, fakat medya okuryazarlığı eğitimine yönelik yapılan yayınlarda görünürlüğü yetersizdir. Başka bir ifadeyle medya okuryazarlığı eğitimi ile ilgili yapılan yayınlarda; Türk medyasına yönelik yapılan ve toplumun (farklı katmanlarıyla birlikte) medya ile olan ilişkisini ele alan çalışmaların dikkate alınmadığı görülmektedir.

Bununla birlikte teorik yayınların çoğunluğu (yukarıda çeviri eserlerin azlığı eleştirisi unutulmamakla birlikte) her ne kadar tercüme olmasa da içeriği incelendiğinde yapılan alıntılarla nedeniyle tercüme ağırlıklı olarak nitelendirilebilir. Bu durumda Türkiye’de özgün bir medya okuryazarlığı eğitimi çerçevesinin oluşturulmasına engel teşkil etmektedir. Örneğin konu alanının uzmanlarından biri medya okuryazarlığı eğitimi yaklaşımlarından “korumacı yaklaşımı” yaptığı alıntılardaki görüşlerin etkisiyle olumsuz ve kesinlikle uygulanamaz olarak okuyucuya sunabilmektedir. Alıntı yaptığı yabancı medya okuryazarlığı uzmanı medya okuryazarlığının yarım asırdan fazla süredir uygulandığı bir ülkede yaşamakta ve bu ülkede halkın önemli bir kısmı, yetişkinleriyle genceyle medya okuryazarlığı eğitimi almaktadır. Yani vatandaşlarının önemli bir kısmının bilinçli birer medya okuryazarı olduğu ileri sürülebilir. Böyle bir ülkenin medya okuryazarlığı eğitimcisinin tam da söz edilen sebepten dolayı “korumacı yaklaşımı” eleştirmesi; bunun karşılığında “yetkilendirici yaklaşımı” önermesi doğal olsa gerek. Ancak Türkiye’de medya okuryazarlığı ortaokullarda açılan seçmeli bir ders yoluyla yaklaşık 7 yıldır verilmeeye çalışılmaktadır. Ayrıca bu yıllara kadar da vatandaşlarına yönelik herhangi bir medya okuryazarlığı eğitimi faaliyeti yürütmemiştir. Böyle bir ülkede yaşayan medya okuryazarlığı eğitimi uzmanının (!) peşinen “korumacı yaklaşımı” reddetmesi ve “yetkilendirici yaklaşımı” tek çözüm olarak sunması ne kadar doğrudur ve ne kadar millidir? Hak ve özgürlükler temelinde farklı yaklaşımlar bir arada kullanılamaz mı? Özetle bu iki husus Türkiye’nin özgün bir medya okuryazarlığı eğitimi çerçevesi oluşturmasında ciddi engeller olarak görünmektedir.

Konu alanına göre yapılan analiz medya okuryazarlığı eğitiminin durumuna ilişkin teorik bağlamda bu iki sorunu ortaya koymakla birlikte uygulama açısından da önemli sonuçlar çıkarmaya katkı sağlamaktadır. Özellikle uygulamaya yönelik yapılan çalışmaların artması, seçmeli medya okuryazarlığı dersine ve bu dersin öğretim programına yönelik yapılan çalışmaların fazla olması olumlu gelişmeler olarak dikkat çekmektedir. Ayrıca öğretmen eğitimi ve medya okuryazarlığı becerisinin ölçülmesi konusunda yapılan çalışmalar da uygulama sürecine katkı anlamında örnek gösterilebilir. Uygulama bağlamında bu olumlu gelişmelerin yanı sıra bazı olumsuz sonuçlar da ortaya konulabilir. Örneğin bunlardan ilki okul öncesine, yükseköğretime, yetişkin eğitime ve medya çalışanlarına yönelik yapılan medya okuryazarlığı eğitimi çalışmalarının yetersiz olmasıdır. Medya okuryazarı bir toplumdaki söz edebilmek için uygulama boyutunun hayat boyu öğrenme çerçevesince (okul öncesinden yetişkin eğitime kadar) eğitimin farklı kademelerini ve toplumun farklı kesimlerini (çocuklar, gençler, yetişkinler, yaşlılar, öğretmenler, medya çalışanları vb.) kapsamı gerekmektedir. Bir diğer olumsuz durum ise medya okuryazarlığının disiplinler

arası pencereden yeterince ele alınmamasıdır. Tablo II’de disiplinler arası çalışmalar fazla gibi görünse de alt başlıklar açısından bakıldığında yetersiz olduğu anlaşılmaktadır. Sağlık eğitimi, dil eğitimi, sanat eğitimi, vatandaşlık eğitimi, tarih eğitimi, teknoloji eğitimi vb. bağlamlar yeterince ele alınamamakta ve bu nedenle medya okuryazarlığı becerisini gerçek yaşamla ilişkilendirerek öğretmek güçleşmektedir. Medya okuryazarlığı eğitimini seçmeli bir ders yoluyla öğretmek bu disiplinler arası bağlamların her birini görmezden gelmeye neden olmaktadır. Bu dezavantaj yapılan çalışmalarda da kendini göstermektedir.

Konu alanına göre yapılan analiz sonuçlarıyla ilgili olarak vurgulanması gereken iki önemli nokta daha bulunmaktadır. Birincisi, yapılan ülke incelemeleri ve karşılaştırmalı ülke incelemeleridir ki bu dünyadaki mevcut tecrübeden istifade etme iradesini göstermektedir. Türkiye’de medya okuryazarlığı eğitiminin gelişimi açısından bunun önemli bir çaba olduğu düşünülmektedir. İkinci önemli nokta da medya okuryazarlığı politikaları başlığına ilişkin yapılan çalışmaların da sayısının artmakta olduğudur. Bu durum devletin de medya okuryazarlığı eğitimi ile yakından ilgilendiğini göstermektedir. Umut edilir ki yakın gelecekte bu ilgi çemberine medya kuruluşları başta olmak üzere özel sektör de dâhil olur.

Sonuç olarak bu çalışmanın medya okuryazarlığı ile ilgilenen akademisyenlere, uzmanlara, öğretmen adaylarına ve özellikle de genç araştırmacılara katkı sağlayacağı ümit edilmektedir.